

73

c

29 JUN 1964

R.N. 182

RECEIVED

52h22

47 7

ગાંડીવ મુદ્રણાલય, કળાપીઠ
સુરતમાં છાપી ગાંડીવ
સાહિત્ય મંદિર તરફથી
નરવરલાલ વીમાવાળાએ
પ્રગટ કરી: ૧૯૮૫
૧૯૨૯: આવૃત્તિ પહેલી
કિંમત આનો એક

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૯૫૪૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૫૪૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ભૂલભૂલામણી

વિષય ૬ - : ૩

ભૂલભૂલામણિ

(૧)

ચુંચુંભાઈ ફરવાના બહુ શોખીન. દરમાં રહે-
વાને ભારે કંટાળો. બસ ફરવું ફરવું ને ફરવું
એજ એમને તો ગમે.

ચુંચુંભાઈની મા તેમને બહુયે કહે કે ચુંચું,
તું બહુ ના ફર. કોઈ દહાડો ફસાઈ જઈશ.

પણ ચુંચુંભાઈ તો માનેજ શાના?

તે તો ન ખૂટીયે ખીલ્લીથી કે ન ખૂટીએ
કુત્તાથી. ભાઈને પુંછડી એવી તો લાંબી કે જાણે
મોટું દોરડું જ બેઠ લો ને! ભાઈ તો કહે કે:
એંહ! ખીલ્લીખાઈ તે મને શું કરવાના હતા?

પુંછડીનો એક સપાટો લગાવું કે જાય ગબડ્યા ઠેઠ રસ્તામાં !

ચુંચુંભાઈ ને એની મા જંગલમાં રહે. ખાય, પીએ ને મઝા કરે.

જંગલમાં એક મોટો મહેલ. એવો મોટો કે જોઈને તમે પણ કહો કે અધધધધધ ! કંઈ ચોરડા તો ચોરડા ને ખારી ને ખારણાં તો ગણ્યા ગણાય નહિ. એક વાર પેંઠા તો બહાર નીકળવું જ ભારે તો.

ચુંચુંભાઈની માએ એમને કહેલું કે એ મહેલમાં તો કદિ જતોજ નહિ. જશે તો જીવતો બહારજ નહિ નીકળે ને !

પણ એ ભાઈ તો બડા ચાલાક ! માનું કહેલું માને તો પછી તેમની ચાલાકી ક્યાં ? એટલે એક દહાડો મા ઉંઘતી હતી તે લાગ જોઈને ભાઈ ફરવા નીકળ્યા.

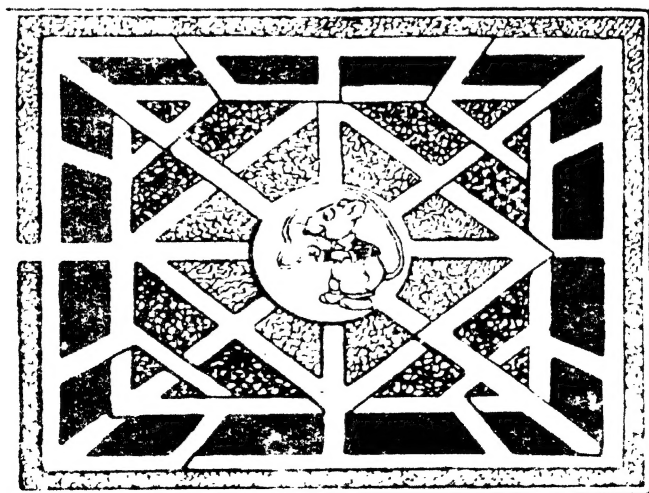
ફરતા ફરતા આવ્યા પેલા મહેલ આગળ. જુએ તો ખારણાં ઉઘાડાં પડ્યાં છે. બધું વેરાન

છે. કાઈ દેખાતું નથી.

મનમાં થયું લાવને અંદર જઈ કંઈ ખાવા મળે તો ખાઈએ.

અંદર પેંઠા. એક ખારણેથી બીજામાં ને બીજેથી ત્રીજામાં. ત્રીજેથી ચોથામાં. એમ કરતાં કરતાં બધા આખા મહેલમાં ફરી વળ્યા. પણ ખાવાનું તો શાનું મળે ?

ભેયું કે કંઈ ખાવા તો મળતું નથી એટલે ચુંચુંબાઈએ બહાર નીકળવાનો મનસૂચો કર્યો.

પણ કેમે ક્યું બહારજ ન નીકળાય. જ્યાંથી જાય ત્યાંથી રસ્તોજ બંધ ! ચુંચુંભાઈ તો ગભરાઈને રડવા જેવા થઈ ગયા.

ફરતા ફરતા પાછા આવ્યા વચ્ચે દિવાનખાને. ત્યાં આવીને પોતાની પુંછડીબાઈને પૂછે: અરે-પુંછડીબાઈ, પુંછડીબાઈ, તમે કંઈ રસ્તો બતાવોને !

આ ફસાઈ પડેલા ભાઈસાહેબને બહાર નીકળવાનો રસ્તો તમે બતાવશો ? છબીમાં લીટી દોરીને બતાવો.

(૨)

ભાઈ મહેલમાંથી તો જેમ તેમ છૂટ્યા. પણ તેથી કંઈ તેમણે ફરવાનું ઓછું ક્યું નહિ. તે તો રોજ ફર્યાજ કરે.

એ જંગલ બહુ ગાઢું હતું તેમાં ઠેર ઠેર ઝાડ બહુ ઉગેલા. રસ્તા પણ બહુ. પણ કેટલાક ઝાડોથી બંધજ થઈ ગયેલા.

ચુંચુંભાઈ ને તેના દોસ્તદારો આમાં સંતાકુકડીની રમત રમે ત્યારે તેમને બહુજ ગમ્મત પડે.

એક દહાડો એવું બન્યું કે એક મોટા બિલાડાભાઈ જંગલમાં પેંઠા. એ બિલાડાભાઈ મહા ચક્રાર. ઉંદરોને પકડવામાં ભારે બહાદુર. ચુંચું-ભાઈ અને તેની માને થયું કે હવે તો આ જંગલમાં આપણાથી રહેવાવું મુશ્કેલ છે. કરબું શું? આખરે ચુંચુંભાઈ કહે: મા, મા આપણે જંગલની બહાર જતા રહીએ તો ?

હા, પણ જતાં જતાંજ પકડાઈ જઈએ ને !— માએ કહ્યું.

અરે ! પણ મેં એક ફક્કડ રસ્તો જોયો છે.

એ રાકખસ ગમે એટલું શોધે તો યે અને એ

રસ્તો જડેજ નહિ ને! આપણે એ રસ્તે પાંચ મિનિટમાં બહાર નીકળી જઈશું. ને એ તો અંદર અથડાયા ને કૂટાયા જ કરશે, બેબેને !

હું ખરેખર, એવો રસ્તો તને આવડે છે ?
હા, હા ચાલો તો સહી.

માફીકરો બંને નીકળ્યા બહાર ને પેંઠા ઝાડીમાં.
પાછળ પેલો ખિલાડો દોડ્યોજ છેને !

પણ ખિલાડાભાઈને કેમે કયો રસ્તોજ ના જડે.
અંદર ભમે પણ જ્યાં જાય ત્યાંથી ઝાડોજ બંધ.

પેલી બાબુ તો ચુંચુંભાઈ ને તેની મા જંગલમાંથી બહાર પણ નીકળ્યા.

હવે છબીમાં જુઓ. ચુંચુંભાઈ બહાર દોડી જતા દેખાય છે. ખિલાડાભાઈ અકળાઈને છેવટ બહાર આવીને ઉભા છે અને કયે રસ્તે જવું તે વિચારે છે.

પેલા ભાઈ કયે રસ્તે નાઠા તે તમે શોધી કાઢશો ?

(૩)

ગણુ ને નભુ બે બાધ હતા. બેને બંને બહુ. એકમેક પર બહુજ હેત. સાથે ખાય. સાથે પીયે. સાથે રમે. કોઈ દહાડો ટંટો તો હોયજ નહિ ને !

ને બંને રહેતા ક્યાં, તે બપર છે ? મોટું મોટું એક ઝાડ હતું. જહું જહું તેનું થડ હતું. થડને છેડે જમીન પર એક મોઢી બખોલ હતી. બખોલ ખાસ્સી ઉંડી ને પહોળી હતી. તેમાં બંને રહેતા હતા ! નભુ ને ગણુ બે સસલા હતા.

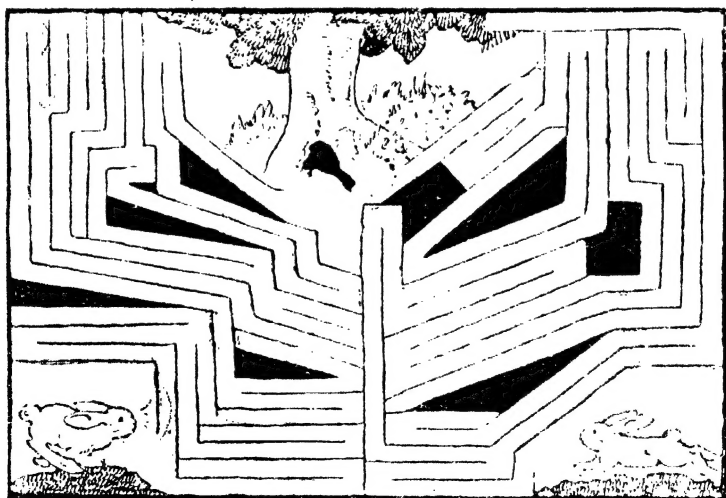
એક દહાડો બીજે જંગલથી તેમના કાકા તેમને ત્યાં આવ્યા. કાકાજી બહુ બલા હતા. ભત્રીજા માટે સારું સારું ખાવાનું લાવ્યા. રમવાના રમકડાં લાવ્યા. પહેરવા જેવા લુગડાં લાવ્યા. કાકાજી બહુ મનના તો !

પછી તો કાકાજી ત્યાંજ રહ્યા.

કાકાજી ગણુ ને નભુની સાથે રમે પણ બહુજ. એક દહાડો કાકાજી કહે: અલ્યાં પોરીયાઓ, ચાલો આજે તમને નવીજ રમત રમાડું. રમતમાં જે

જીતશે તેને નવુંજ ઝભલું મળશે. રમત બહુ મ-
જાની છે.

પછી તો કાકાજી ગળુ નભુને બખોલથી થોડે
દૂર લઈ ગયા. ત્યાં બે જણને બે નાકે એકમેકથી
દૂર ઉભા રાખ્યા. બેની વચ્ચેથી ઝાડમાંની બખોલ
સુધી એક સીધી લીટી દોરી. તે પછી બે બાબુએ
બે જુદી જુદી જાતના ચાડા અવળા લીટા દોરી
પગથી જેવું બનાવ્યું. જુદા જુદા રસ્તા.

પછી કાકાજી કહે: ચાલો રે ભુલકાંચો, દોડો રે

બે જણાઓ, ઘેર જવાનું છે. લીટીઓ વચ્ચેની પગથીમાંથી દોડવાનું. લીટી કોઈ તોડે નહિ. લીટી કોઈ ભુંસે નહિ. લીટી કોઈ ફૂટે નહિ. એમ કરીને જવાનું. જે વહેલો જાય તેને ધનામ.

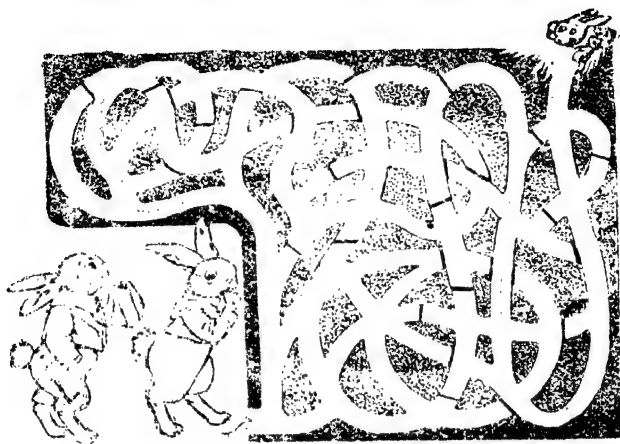
હવે છબી જુઓ. ગણુ નભુ બે ઉભા છે. રસ્તા બે દેખાય છે. કોણુ વહેલું પહોંચશે તે તમે શોધી કાઢો. જે ટુંકે રસ્તે જશે તે સૌથી વહેલું પહોંચશે, ખરું ને ?

ચાલો ત્યારે, શોધી કાઢો.

(૪)

તે દહાડે શરત પૂરી થઈ. પછી કાકાજીએ બીજે દહાડે બીજી શરત ગણુનભુને રમાડી.

ચિત્રમાં જુઓ. ગણુ નભુના કાકાજી સામે નાકે ઉભા છે. વચ્ચે લીટીઓથી ગુંચવણીયા રસ્તા કર્યા છે. રસ્તા ઠેઠ ઠેર બંધ છે. કોઈ કોઈ ખુલ્લા છે. ખુલ્લે રસ્તે થઈ ગણુ નભુને કાકાજી પાસે જવાનું છે, બિચારા ગણુ નભુ બહુ ભટકી આવ્યા. પણ તેમને કંઈ રસ્તો જડતો નથી. જ્યાં જાય

ત્યાંથી રસ્તો બંધ દેખાય છે અને પાછા ફરવું પડે છે. પાછા નાકે આવીને ઉભા છે. મનમાં મુંઝાય છે. રસ્તો બિલકુલ જડતો નથી. કાકા પાસે જવાતું નથી. તે વિના ઇનામ કોણ આપે ?

આ વખતે તો કાકાએ કહ્યું છે કે તમને રસ્તો જડવાનોજ નથી ને !

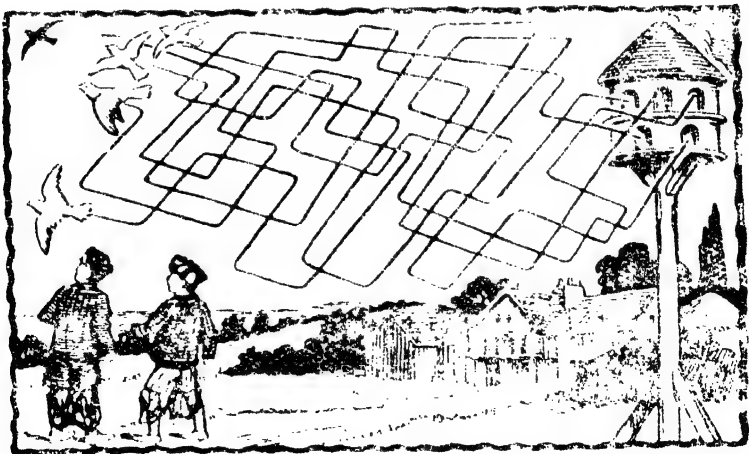
તમે જરા એટલી દયા કરશો ? આ ગણુ ન-ભુને તેમનો રસ્તો બતાવી આપશો ? એટલું કરો ગણુનભુ પર મોટી મહેરબાની. જુઓને, બિચારા કેવા મુંઝાય છે !

(૫)

કાન્તિ ને શાન્તિ યે ભાઈ હતા. તેમને કબુ-
તરોનો બહુ શોખ. કાન્તિ પાસે ત્રણ કબુતર હતા
ને શાન્તિ પાસે યે.

. આ પાંચ કબુતરો માટે એક કબુતરખાનું બ-
નાવેલું. તેમાં પાંચેના પાંચ ઘર. દરેક કબુતર
પોતપોતાના ઘરમાં જ રહે. ઉપલાં ત્રણ ઘર કાન્તિનાં,
નીચલાં યે ઘર શાન્તિના.

એક દહાડો બંનેએ કબુતરોની શરત કરવાનું
નક્કી કર્યું. પાંચે કબુતરને એકી વખતે માળામાંથી

છોડ્યા. પાંચે એક સરખા હંડવા લાગ્યાં. પાછળ પાછળ કાન્તિ ને શાન્તિ પણ ગયા. થોડે ગયા ને બેયું તો એક કબુતર સૌથી આગળ. કાન્તિ કહે એ માફ છે. શાન્તિ કહે: ના, ના એ તો મારા-વાળું. એમ બંને વચ્ચે તકરાર જાગી.

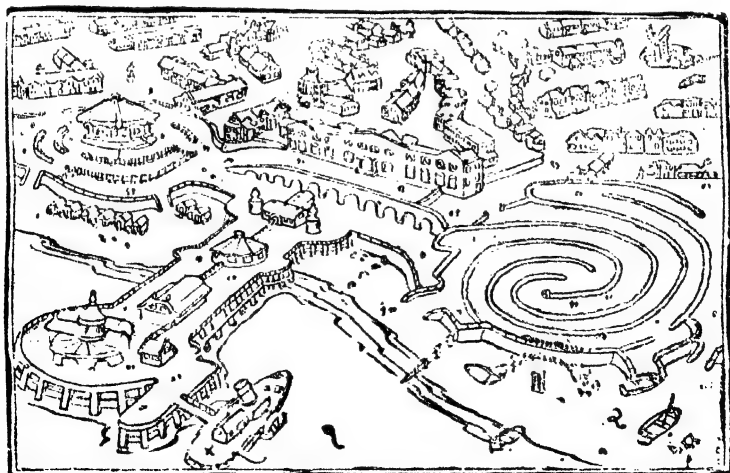
ખરી વાત શું છે તે તો તમે શોધો ત્યારે બને. ચિત્રમાં જુઓ. દરેક કબુતરથી માંડીને તેના માળા સુધી લીટી દોરેલી છે. પણ બધાની લીટીઓ સેળસેળ થઈ ગઈ છે. જીતનારા કબુતરની લીટીએ લીટીએ જાવ. ને એ કાન્તિનું છે કે શાન્તિનું તે શોધી કાઢો, બેધએ વાફ.

(૬)

આ એક શહેરનો નકશો છે. એ શહેર દરિયા કિનારે આવેલું છે. તેને બીજે નાકે એક નદી છે. નદીને પેલે પાર એક બેવા લાયક મોટી ગુફા છે.

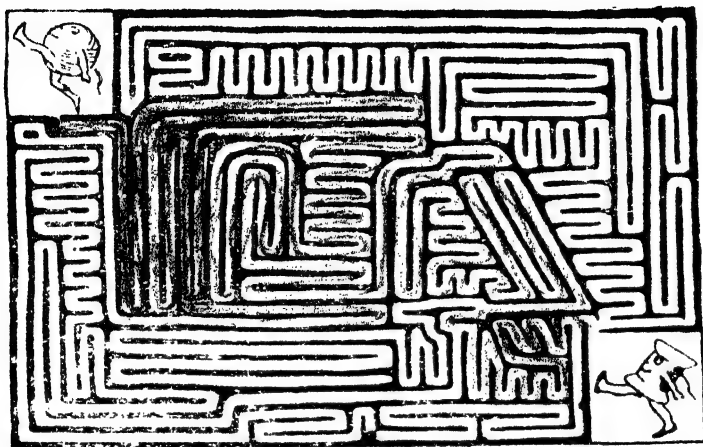
એક દહાડો દૂર દેશથી ધણા મુસાફરો આગ-બાટમાં બેસી આ શહેરને બંદરે ઉતર્યા. તેઓ પેલી ગુફા બેવા જવાના હતા. સ્ટીમરમાંથી ઉતરી તેઓ પેલી નદી તરફ જવાને ચાલતા નીકળ્યા. તેઓ જણે કે રસ્તા સહેલા હશે ને સહેલાઈથી નદી કિનારે જવાશે ને ત્યાંથી હોડકું કરી ગુફા

જેવા જઘશું.

પણ શહેર તો ભારે ગુંચવણીયું. એના રસ્તા તો એવા આડાતેડા કે ભૂલાજ પડાય. ઘરની હારોં પણ વાંકીચુકી. માત્ર એકજ મોટો રસ્તો પણ તેમાં આડકાંટા બહુ. એવા કે તેમાં જઘએ તો સામા અફળાવાનું જ થાય. મુસાફરોને બાપડાનો દમજ નીકળી ગયો. આખરે એક ભલો માણસ તેમને મળી ગયો. તેણે તેમને રસ્તો બતાવ્યો, ત્યારે તેઓ નદીએ પહોંચ્યા. ત્યાં હોડી ઉભેલી હતી તેમાં બેસી તેઓ ગુફા જેવા ગયા.

છબીમાં જુઓ. એકટેએક કાઢેલો છે ત્યાં આગળજ આગળોટ ઉભેલી છે. એ આગળોટ પર પાટીઉં મૂકી શહેરમાં જવા રસ્તો કર્યો છે. બગડે બે કાઢ્યો છે ત્યાં નદી છે ને તેમાં હોડી ઉભી છે. સ્ટીમરથી આ હોડી સુધી જવાનો રસ્તો તમે બલા થઈને શોધી કાઢો. કોઈક દિ તમારે ગુફા જેવા જવું હશે તો કામ લાગશે. તે વેળા આ નકશો સાથે લઈ જાજે, એટલે કામ ફત્તેહ !

(૭)

આ છબી ભુગ્નો. મથાળે એક રમુજ જવડું
 દોડતું જણાય છે. નીચે બીજું રમુજ જવડું છે,
 તે પેલાની પાછળ પડ્યું છે. પણ વચ્ચે રસ્તા ભારે
 ગુંચવણીયા છે. કયે રસ્તે જાય તો નીચેનું જવડું
 મથાળાના જવડાને પકડી પાડે તે શોધી આપો.

સમાપ્ત

ખીરબલનો બન્ધુ

પુણ્ય)

નું

(ત્રીજું)

એક ચિત્ર

અકબર ને ખીરબલની આવે છે તેવી ઘણીજ રસભરી,
તદ્દન નવી અને વિવિધ વિષયની, ચાલાકી અને
હાજરજાણીપણની વાર્તાઓ. દરેક પત્રકારે આ
વાર્તાઓનાં વખાણ કર્યાં છે કિંમત માત્ર આઠ આના.

બાલોધાનમાલાના કાયમી

ગ્રાહક બનો

ધણી બાળુએથી આ માળાના કાયમી ગ્રાહક બનવા માટે પૂછપરછ આવ્યા કરે છે. તેથી એવો નિયમ કર્યો છે કે જે કોઈ બાધ થા બહેન રૂ. ૪ અમારે ત્યાં અનામત મુકશે તેને અનામત મળ્યાની તારીખ પછી બહાર પડતાં પુસ્તકો નિયમિત રીતે મળશે. અનામત મુકવાનો લાભ એ છે કે પુસ્તકોનું ટપાલ ખર્ચ સંસ્થા બોમવશે અને ગ્રાહકને છાપેલી કિંમતે ધરખેડાં ચોપડી મળશે. આ રીતે મુકેલી રકમનો બરાબર હિસાબ રખાશે અને રકમ પૂરી થતાં ગ્રાહકને ખબર આપી વધુ નાણાં મંગાવી લેવાશે. આમાં કોઈ જાતની દાખલ શી કે કશું નથી. છેક ઝોણી કિંમતની ચોપડીઓ હશે તો બે બે ત્રણ ત્રણ સાથે મોકલાવી દેવાશે. વરસના ગાળામાં રૂ. ચારથી વધુ લાગત ગ્રાહકને આવશે નહિ પણ ચોપડીઓ અમુક આંતરે બહાર પડેજ, એવો કંઈ નિયમ નથી. અનામત મળ્યા પહેલાંના પુસ્તકો ગ્રાહકને જોઈશે, તો પૂરી કિંમતે અપાશે. પણ બધાં સાથે લેશે તો વળતર કાપવામાં આવશે. આજેજ મનીઓડર કરો.

આજસાહિત્યનો ગાંડીવ ટંકાર

સેટ ૧. લે

૧ ટોલ્સ્ટોયની ત્રણ વાતો	૦-૫-૦	૧૬ આજિવિહાર (૨)	૦-૬-
૨ બકુલ	૦-૬-૦	૧૭ માતીના દાણા	૦-૫-
૩ મિત્રમલનાં બન્ધુ	૦-૮-૦	૧૮ એક હાંસ કુતરો	૦-૪-
૪ મુરખરાજ (ટોલ્સ્ટોય)	૦-૮-૦	૧૯ ફેરીનાં ભજ્યા	૦-૩-
૫ નીલમ	૦-૬-૦	૨૦ નવનીત	૦-૩-
૬ બી.મ અને યુનિ.ઈર	૦-૮-૦	૨૧ મનભાગ	૦-૬-
૭ આજિવિહાર (૧)	૦-૧૨-૦	૨૨ મિયાકે	૦-૧-
૮ જય ભજરંગ	૦-૬-૦	૨૩ હાથી ધમધમ આલે	૦-૧-૦
૯ વાંચોનું વન	૦-૮-૦	૨૪ આજિવિહારી	૦-૩-૦
૧૦ મહાન હાર	૦-૮-૦	૨૫ તાપમાની ચામચ	૦-૪-૦
૧૧ બરડીપુરી	૦-૪-૦	૨૬ ગેરમાનું રાજ	૦-૧-૦
૧૨ મોનાકુમારી	૦-૪-૦	૨૭ રમણાની દુનિયા	૦-૧-૦
૧૩ તોફાની ડીપુટો	૦-૬-૦	૨૮ તફાજી કમરૂમ	૦-૧-૦
૧૪ મ્યુનર	૦-૬-૦	૨૯ માનનાં મનનાં	૦-૧-૦
૧૫ ધૂપમળી	૦-૬-૦	૩૦ મનનાં ગિરનવ	૦-૧-૦

પહેલો સેટ: ૩૩ નિમિત્ત. નેત્ર બહુ આખા પાનાને
કપિયા સારા સાત પાનાં, દયાળ માર્ગ નવા નિર્ધાર અને નવા
ગામોએ જેને પાનાં સમગ્ર પડતા

સેટ બીજો: (૧) ગાંધીયાર (૨) (૩) બુદ્ધિમાન (૪) મા
બોડી વાતો (૫) મોલના નાના (૬) પ્રાણી પુરાણ (૭) આજમનના
મોનાકુમારી. જેને જેમ તારા નવા તેમ તેમ મહાર ૧૦

રસમય આંચણાં બાકીનાં

લોક સાહિત્યના અખવારી મરાઠીગ્રંથ તમેલા વિસ્તાર પરિચય
સાથે ભાગ્ય સુંદર ચિત્રો તથા નિમિત્ત ૦-૫-૦ પોસ્ટલ ૦-૧-૦

